

RECHTER JAN VAN DER DOES

Advocaat en provincie

‘Ach, meneer Van der Does, het is toch wat, zo’n jongen.’

Aan het woord is mr. Wieteke van Putten. De verdachte is nog niet binnengebracht, maar mr. Van Putten neemt vast een voorschot. Ze is van middelbare leeftijd en heeft het haar in een knotje waardoor ze aanvankelijk wat afstandelijk overkomt. Dit wordt nog eens versterkt door de fiere rechte houding van het bovenlichaam, alsof ze voortdurend te paard zit. Maar wie haar beter leert kennen ontwaart achter die ogenschijnlijke reserve een grote en respectvolle betrokkenheid. Ze zou ook goed kunnen functioneren bij het maatschappelijk werk van een instelling waar men terecht kan voor de gevolgen van eigen stommiteit. Wanneer men het leven ongewenst heeft doorgegeven, of wanneer men door een vergelijkbare daad het eigen leven onvoorzien heeft bekort. Leed door eigen schuld. Dan is daar een vrouw als mr. Van Putten die als een mater dolorosa, met knotje, de pil weet te vergulden.

Ze kijkt en begrijpt. Ze komt dan ook uit de provincie.

‘De provincie’ is in de Randstad een veelzeggend begrip. In de provincie heerst een zekere wellevendheid. Men kan er hard voor de zaak opkomen, maar altijd in het besef dat uiteindelijk ten opzichte van personen een zekere schroom past. In de provincie zullen advocaten hun cliënten niet onmiddellijk inlijven in tutoyement en gemeenzaamheid.

In de provincie handhaven advocaten ook onderling een zeker decorum. In de Randstad is het anders. Daar gaan advocaten, als het er op aan komt, met elkaar om, zoals schippers met de meerpalen in andermans haven. Ramkoers.

In de loop der jaren, met de toenemende globalisering, is ‘de provincie’ steeds meer een metafoor geworden voor een bepaalde manier van in het leven staan. De provincie garandeert niet meer een bepaalde wijze van werken, maar een bepaalde wijze van werken heet provinciaal. Ook uit de provincie kunnen nu zeer bewerkelijke advocaten komen.

De verdachte is binnengebracht en de zaak kan beginnen. Om het wachten te bekorten heeft hij een slaappil geslikt. De oogleden kan hij slechts half openen, en dan nog alleen als hij direct wordt aangesproken. Ook de verdachte komt uit de provincie en hij stelt zich allerbeminlijkst op. Hij beseft dat hij een winkeldiefstal heeft gepleegd en hij weet dat het fout is. Zoals het ook alle vorige keren fout was. Maar eerlijk is eerlijk, zo deelt hij mee, telkens die veertien dagen zitten, je kan er behoorlijk van opknappen. Daarna zakt hij weer weg in een sluimer.

illustratie: Floris Tlanus

De Officier van Justitie voert het woord, spreekt over meerplegers en veelplegers en over nieuw beleid en eist drie maanden gevangenisstraf. Mr. Van Putten voert het woord, weet van het nieuwe beleid, en wijst op de noodzaak van resocialisering. Het gaat allemaal aan de verdachte voorbij.

Als ik het woord rechtstreeks tot hem richt, doet hij de ogen weer half open. Uitspraak: drie maanden gevangenisstraf. Het bloed vliegt hem naar het hoofd. Drie maanden! Voor een winkeldiefstal! Hij wordt bevangen door een grootstedelijke woede, die hem de ogen wijd doet openen. Blazend en tierend laat hij zich wegvoeren.

‘Ach, meneer Van der Does, u moet het hem maar niet kwalijk nemen.’ Een stille glimlach mijn kant uit. Het schuldige leed van de verdachte is in de glimlach begrepen. En ze schrijdt weg in de richting van het loket waar ze akte vraagt van het hoger beroep.